

Lauri Oilinki

Kissaa, koiraa ja haaksirikko

Maaailma niin lakea, matkoja, muistoja ja matkamuistoja

Lauri Oilinki

Maailma niin lakea

Kissaa, koiraa
ja haaksirikko

Mitä tuon nurkan takana on?

Olen käynyt kaikilla muilla mantereilla paitsi en Australiassa. Matkamuistoja on mielessä niin Afrikasta, Aasiasta, Pohjois- ja Etelä-Amerikasta ja Etelämantereelta, Euroopastakin. Australia on käymättä, ja taitaa jäädäkin. Suunnitelmia kyllä edelleen teen, mutta sitten jää tuijottamaan matka-aikaa. Lennot vievät vähintään vuorokauden, jotain 25-26 tuntia joka tapauksessa. Ja minun iässä pitäisi pitää välillä kunnon breikki jossain Singaporessa tai Hong Kongissa tai Malesiassa. Tärkein kohde minulle olisi Australiassa salaperäinen punainen kalliomuodostelma Uluru, alkuperäisasukkaiden pyhä paikka.

Aina kysytään, mikä meitä uteliaita eri paikkoihin vetää. Matkahulluus on yksi hulluuden laji, tapaan sanoa ja olen aika vakavissani. Joku vetää, että aina pitäisi olla kurkkaamassa, mitä tuonkin nurkan takana on.

Ihmeitähän maailmassa riittää. Oikeastaan ei tarvitse mennä kauaskaan kotoa, kun löytää katsomista ja kummastelemista. Uljas auringoslasku, kallioseinä, vaikuttava rakennus. Mitä keskemälle Eurooppaa kulku käy, sitä enemmän on ihastelemista rakennuksissa, vuorissa, lunnossa.

Ihmiset ovat silti ihmeellisimmät. Viipyä jossain torin nurkalla tai katukahvilassa ja katsoa ohikulkevia ihmisiä, siinä sitä ihmettä on kylliksi. Arvailla mitä tuokin tekee, minne on menossa, miksi näyttää niin totiselta, mitä riemua on mielessä kun on hymynkare näkyvillä.

Tässä teoksessa on kirjattu muutamia muistoja ja tekemiäni reissuja. En ole mikään arkistojatyyppi enkä ole kerännyt ja säilyttänyt tekemiäni juttuja. Vasta nykyinen digiaika mahdollistaa joidenkin juttujen uudelleen käytön ilman suurempaa uudelleen kirjoittamisen vaivaa.

Maailma niin avara, pikku, pikku Lauri. Siin on monta loukkoa pikkulaurien ja muiden ihmeteltäväksi. Matkustaminen ei tarkoita

vain outojen paikkojen katsomista vaan ennen kaikkea elämysten metsästämistä. Jos niitä saa pyytämättä ja yllättäen, sitä parempi.

Jotta kirjassa olisi myös oikeaa asiaa, olen lainaillut pohjalaisia sanontoja ja sananlaskuja ikäänkuin kevennykseksi.

Aikaa olisi kyllä, muttei taharo joutaa.

Pohjalainen sananlasku

Pingviinit viettävät leppoisaa rantaelämää Etelämantereella. Ranta pysyy sulana sikäläiseen kesäaikaan joulukuusta maaliskuuhun.

Kukkaro venyy ja mieli avartuu

Matkustaminen avartaa. Sekä mieltä että varsinkin kukkaroa.

Tein ainutlaatuisen matkan Etelämantereelle talvella 1989, sikäläisen kesän aikaan. Ei sellaisia matkoja siihen aikaan paljoa järjestetty. Olympia kaukomatkatoimisto oli varannut muutaman paikan ja uskoi hurjia suomalaisia löytyvän. Löytyi meitä tusinan verran.

Matka oli kallis. Sain reissua varten Kordelinin säätiöltä apurahan. Hintatasokin oli silloin tietysti erilainen. Ehkä matkalle kertyi hintaa noin 60 000 markkaa. Nykyrahassahan se ei niin kamalan paljoa ole, mutta silloin se oli. Kordelinin apuraha kattoi alle 20 000 mk (oli ehkä 18 000 mk). Loput piti raapia mistä sai. Summat ovat summittaiset.

No, olin aloittanut osakesäästämisen. Pääosin minulla oli SYP:n ja KOP:n osakkeita, luotin että kapitalisti kyllä pitää omistaan huolen ja että arvo vain kasvaa. Lisäksi minulla oli muutama sata Nokian osaketta. Ne nokialaiset aioin uhrata ensimmäisenä, ei sellainen salolaisfirma voi ikinä kovin isoksi kasvaa, uskoin.

Siinähän kävi niin, että KOP ja SYP katosivat kokonaan ja yhdistyivät uudeksi pankiksi. Osakkeiden arvo pieneni. Nokia sen sijaan... Jos olisi osannut pitää ne ja myydä myöhemmin korkeimpaan hintaan yli 30 euroa, niin tädillä olisi munat ja hevoset lentäisivät. Ja jossittelu jatkuisi.

Sain sovittua, että ainakin Yhteishyvä ostaa minulta matkajutun Etelämantereelta. Muitakin myyntijuttuja virittelin. - Seuran kanssa tein reissun jälkeen aika ison jutun laivan haaksirikosta ja sain ihan mukavan kirjoitus- ja kuvapalkkion.

Matka tehtiin ja laiva ajoi karille. Siitä on eri juttu tässä kirjassa myöhemmin. Hämmäntävä yksityiskohta on se, että meidät pelastettiin chileläiseen loistoristeilijään, ja tämä laiva sitten myöhemmin ajoi karille Eteläisillä jäämerellä ja upposi.

Muitakin on matkoista jäänyt mieleen.

Sammakonreisien lisäksi koiraa ja kissaa

Ruoka on tärkeä. Elämyksiä ja kokemuksia karttuu, kunhan jaksaa olla suu auki ja maistella ilman suuria ennakkoluuloja.

Sammakonreisiä sain syödäkseni Vietnamin. Siellä niitä hotellin pihalla kurnutti odottamassa, että pääsevät kalpeanaaman aamiaispöytään. Ihan hyvältä maistuivat. Maku oli hieman savuinen, johtuiko valmistustavasta, en tiedä.

Vietnamin meidän retkueelle tarjottiin myös koiraa.

Hanoin kaupungin läpi kulkee yli kilometrin vanha rautatie- ja maantiesilta. Sellainen on tietenkin strategisesti tärkeä, sillan kautta kulkevat ruokatarpeet ja sotilaat. Vietnamin sodan aikana amerikkalaiset pommikoneet eivät kertaakaan pommittaneet siltaa, vaikka ympäristöä ja muita paikkoja polttivat napalmeilla ja viidakkoa hävittävillä myrkyillä.

Sillan pommittamisen välttämisen on helppo ymmärtää. Vietkongin joukot olivat saaneet valtavasti amerikkalaisia sotavankeja. Ja kas vain, sillan korjaus- ja kunnostustöissä oli yötä päivää pyhät arjet aina ainakin kymmenentuhatta sotavankia. Siitä myös avoimesti kerrottiin. Amerikkalaiset tiesivät sen ja niin silta säästy pommilta. Muutoinhan amerikkalaisten omien sotilaiden tappiot olisivat olleet valtavat tai poliittisesti ja kansallisesti kestäättömät.

Silta on korkealla, jotta laivat mahtuvat alta. Tiepenger ja sitä jatkavat siltarakenteet kulkivat pitkän matkan myös maan päällä. Sillan alla ja vieressä oli useita koiratarhoja. Haukkuminen oli kovaa. Ihan kotoisalta tuntuu, sanoivat jotkut ukkomiehet.

Koiratarhoista nälkäiset vieraat saivat valita, minkä hurtan lihaa haluavat syödä. Meillekin tarjottiin sitä mahdollisuutta. Sitä ei kuitenkaan raaskittu tehdä. Tyydyttiin jo valmiiksi riiputettuun ja paistettavaan pihviin. En siitä oikein pitänyt, sitkeää oli, tummaa, ja tietysti tieto lihan alkuperästä ei tuntunut hyvältä.

Toinen kokemus oli, kun kierreltiin Vietnamin sissien käyttämällä luolastoilla. Siellä oli kokonainen maanalainen kaupunki, oli

sairaala leikkaussaleineen, koululuokkia, tietysti majoitustiloja ja pommisuoja.

Siinä kierrellessa tuli vanhempi amerikkalaismies vastaan kalpeana ja järkyttyneen näköisenä. Mies kertoi olleensa sodan aikana Vietnamsissa amerikkalaisessa tukikohdassa lennonjohtajana ja käyneensä itsekin sekä pommituslennoilla että maajoukkojen mukana pikaisesti rintamalla.

Sissien maanlaiset luolat olivat hänelle uutta. Kun jenkit olivat suurilla pommeilla tuhonneet lähes kaiken kasvillisuuden ja möyhentäneet maankamaran kivikauden tasolle, lähti maavoimien joukkoja varmistamaan, että alueella ei yhtään sissiä enää ole, silloin alkoikin kiivas tulitus heitä vastaan. Mistä ne sissit tulivat, miten ne selviytyivät siitä tulihelvetistä, jenkit pohtivat.

Nyt sitten tämä lennonjohtoveteraani sai omakohtaisesti nähdä, millaista on elää ja asua maan alla, ja nousta sieltä pommituksen laannuttua. Ja nousta taistelukuntoisena, sitä jenkki järkyttyneenä ihmetteli.

Sitten Kiinaan.

Sillä olehan minä kissaakin maistanut. Se tapahtui Kiinassa, Pekingissä. Suuren hotellin yllättävän suurella piha-alueella järjestettiin illalla puutarhaparty. Ruokakojuja oli pitkin puutarhaa eri kulmissa ja käytävien varrella. Nälkäisiä turisteja tungeksi ja etsi makupaloja. Kovasti pyydettiin, että maistaisimme vähän joka kojusta. Oli grilliä ja keittoja, wokit tirisivät, kevätrullia, ankkaa, sikaa eri muodoissa, kasviksia, lihaa ja kalaa ja kruunuina erilaisia kastikkeita. Pitihän niitä maistella.

Yhdessä nurkkauksessa oli minulle käymätön koju. Siro kiinatar kutsui syömään. Tarjottimella oli tummaa lihaa. Koitin kysyä, että mitä se on, mutta yhteistä kieltä ei löytynyt. Ajattelin olla hauska ja osoitin lihaa sormella ja haukuin kuin koira. Nou nou, neito sanoi, osoitti lihaa ja sanoi miau. Kastike kyllä oli hyvää, tummaa ja maukkaan makeaa ja itse lihapala tummaa ja myös sitkeää. Ei sitä kovin helppo ollut syödä.

Koiran lihan olisi siis saanut valita sieltä koiratarhasta. Venäjällä eli tietenkin silloisessa Neuvostoliitossa oli ravintoloiden seinustalla akvaarioita. Sieltä sai valita, minkä kalan aikoo syödä. Tarjoilija tai hovimestari pisti haavin alle ja kiikutti kalan keittiöön.

Hienompaa ja kalliimpaa lihaa söin Japanissa. Tietysti oli ensin sushia kauniissa korissa matkaevääksi luotijunaan matkalla Tokiosta Hiroshimaan. Matkattiin sieltä Kiotoon. Hieno paikallinen ravintola. Maistelumenu, monenlaista herkkua pienillä lautasilla. Sitten vuorossa ja huippuna kobe-lihaa. Aika pieni annos, mutta lihan hintahan on hurja. Koben lihaksi saa kutsua vain tiukat kriteerit täyttävää lihaa. Ei noitten härkien kasvatukseen välttämättä kuulu klassinen musiikki, hieronnat ja olut, kuten joskus kerrotaan. Jotkut pienemmät lihakarjan kasvattajat käyttävät noita temppuja vähän kuin mainosmielessä. Hyvä sukupuu pitää olla ja oikea valikoitu ruokinta. Se saa rasvaa kertymään lihassa joka puolelle. Rasva sulaa paistettaessa ja tekee lihasta mahdollittoman maukkaan ja murean. Hyvä maku jäi.

Jälkiruoka oli sitten asia erikseen. Meitä taisi olla kymmenkunta siinä porukassa. Jokaiselle tuotiin erilainen makupala. Siitäkin jäi hyvä maku, aivan kuin koko Japanin käynnistä.

Tokion kuululla valtavan suurella maailman suurimmaksi mainostetulla kalatorilla olisi viihtynyt pitempääkin. Paljon oli ihmeteltävää.

Bhutanissa tultiin kiertoajelulla joen varteen. Pysähdyttiin ihastelemaan luonnon vehreyttä ja puhtaan veden ripeää juoksua. Millaisia kaloja täällä on, kysyttiin kansallispukuun pukeutuneelta oppaalta. En tiedä, opas sanoi. Siitä muistettiin, että eiväthän buddhalaiset pyydä tai tapa eläimiä tai kaloja niitä syödäkseen. Elämän kunnioittaminen kuuluu uskonoppiin. Saatiin me sillä matkalla sekä kalaa että lihaa syödäksemme, mutta kasvisruoat olivat kyllä parasta.

Argentiina on kuulu pihvikarjastaan ja pihveistään. Buenos Airesissa sikäläisessä juhlinnasta päätellen paikallistenkin suosimassa ravintolassa tarjoilija kulki suuren vadin kanssa ja

esitteli siitä raakoja lihapaloja. Siitä sai valita omansa. Se vietiin kokille keittiöön. Se oli valtava pihvi, turhan iso, mutta piti yrittää syödä loppuun saakka. Olihan se kallis, mutta hintansa väärsti.

Valaan pihvejä ja hylkeen lihaa olen syönyt Grönlannissa. Valas oli yllättävän hyvää ja mureaa, aika vaaleaa. Sitä ja hylkeen lihaa oli myynnissä myös Grönlannin pääkaupungin Nuukin torilla. Vanha kumarainen täti kulki siellä ja sai myyjiltä hylkeen eviä. Niistä saa hyvän keiton.

Muuten se Grönlannin nimi. Alunperinhän se oli sen ajan mainosmiesten keksintö: houkuteltiin uudisraivaajia vihreälle saarelle hyvien olojen luo, vihreää luontoa oli muka tarjolla. Saattoivat tulijat kyllä ilman ja viljelymahdollisuuksien suhteen pettyä. Nykyisin Grönlannin nimi on oikeutettu. Likimain koko saari on peittynyt Tuborgin vihreillä kaljatölkeillä. No joo, on siellä myös siivouspäiviä ja vastuuntuntoisia kansalaisia. Mutta kyllä sitä kaljatölkin vihreyttä näkyy vähän joka puolella. Inuiiteilla on aika paljon alkoholiongelmia. Se näkyy katukuvassa.

Savipadassa tosi kuivaa Moskovan kanaa

Vanhaa savipataani minä rakastan. Savipadassa tunti pari tai kolmekin hauduttamalla saa mureaa ja maukasta lihaa. Aika paljon se on meillä käytössä.

Ensimmäisen vasinaisen kokemuksen savipadasta sain Moskovassa joskus 70-luvulla. Kävin **Reino Paasilinnan** residenssissä lounaalla. Reino ajoi keskikaistoja pitkin kuin muutkin diplomaatit. Lounaaksi oli luvassa kanaa, ehkä hieman kieviläiseen tyyliin.

Vaan olipa se kana sitkeää ja kuivaa. Juuri mitään ei kanaparasta saanut irti. Paasilinnalla oli suomalainen nuori nainen keittiöapuna. Savipata ja kana oli ostettu edellispäivänä. Padan ominaisuuksia ei

oltu omaksuttu. Niinpä kana pataan sellaisenaan. Liotus uupui. Siitä se kanan kuivuus johtui. Vasta kun pata on lionnut reilun puolen tunnin ajan, se on imenyt kosteutta sisäänsä ja luovuttaa sitä kuumentamisen aikana. Tuloksena on silloin murea liha. No, vierailu oli muuten mukava. Suurinta ihmetystä herätti se, että huoneistossa oli kaksi televisiota päällekkäin. Reino Paasilinna saattoi siten seurata kahta kanavaa yhtäaikaan. Taisi tuleva yleisradiojohtajuus siinä jo pilkistää.

Erinomaista leiriruokaa söin Libyassa. Kuljettiin bussilla. Pysähdyttiin ennen yöpymispaikkaa Saharan hiekkadyynien viereen. Paikallismiehet rakentamaan nuotiota. Ilta alkoi jo hämärtyä. Nuotiolla paistettiin leipää, sellaista ohuttu rieskan tyyppistä. Nuotiossa lämmitettiin päivällä tehtyä lammaspataa. Yö pimeni, nuotio hehkui. Lammaspadan tuoksu toi veden kielelle.

Lampaan lihaa revittynä uunituoreen leivän sisälle, leipä rullalle ja ei kun herkuttelemaan. Juomana oli mintun maustamaa teetä. Että oli hyvää. Nyt kun katselen nyhtölihaa tulee se Saharan ilta aina mieleen.

Tiibetissä tiukkaa, Japanissa järisee

Epämiellyttäviin kokemuksiin kuuluu Tiibetin Lhasassa nähty ja koettu. Kaupunki itse on komea ja vielä komeampi on Potalan palatsi, Tiibetin hengellisen johtajan **Dalai Laman** hallintopalatsi. Paitsi ei ole enää. Kiina on pistänyt Dalai Laman pois viralta ja maasta ja asettanut oman miehensä johtajaksi. Useimmat tiibetiläiset eivät sitä hyväksy vaan he rakastavat ja kunnioittavat edelleen oikeaa ja aitoa Dalai Lamaa.

Kiina pitää Tiibetiä omana alueenaan. Tiibettiin ei saa tuoda mitään, mikä viittaa alueen entiseen hallintaan. Dalai Lamaa ei saa mainita eikä siitä saa olla kirjoissa. Lonely Planetin Tiibetin opaskirjasta on selvintä repiä valmiiksi pois sivut, joissa kerrotaan

Dalai Lamasta, tai tullipoliisi repii ne ja saattaa ryhtyä muutoinkin ilkeäksi.

Yksi osoitus Kiinan mahdin näyttämisestä ovat Lhasan kaduilla partioivat sotilasryhmät. He ovat herroja. Parinkymmenen sotilaan ryhmä kulkee mistä tahtoo, kadun poikki vinosti tai marssii keskellä katurakennuksia. Autot ja sikäläiset ihmiset väistävät. Sotilaiden tarkistuspisteitä ja partioiden lepopaikkoja on kadun ja jalkakäytävän päällä. Ihmiset joutuvat kiertämään kaukaa kadun kautta päästäkseen ohi. Kaikesta huokuu, että on herrakansa ja sitten on alempia muita ihmisiä, siis tiibetiläisiä.

Asiaan kuuluu, että sotilaiden valokuvaaminen on ankarasti kielletty.

Hämmäntävä kokemus tuli myös Tokiossa. Maanjäristyksiähän siellä on tämän tästä. Mutta itse kokien sellainen tuntui huimalta.

Minulla oli huone hotellin kuudennessatoista kerroksessa. Suurimman ihmetyksen huoneessa aiheutui toki vessasta. Se oli ihmeellinen laitos. Siellä sai musiikkia peittämään epämiellyttävät äänet, ja puhallin poisti hajuja. Istuin oli lämmitetty. Vesisuuttimia oli useita, hoitivat alapesun. Kun porukka oli läksiäisillallisilla kyselin muilta, mitä he halusivat mukaansa Japanista. Täkäläiset vessat, kaikki sanoivat. Siinäpä vinkkiä rakentajille.

Vaan se maanjäristys. Yhtäkkiä alkoi huone ja koko talo heilua. Se oli jotain ennenkokematonta, hyvin pelottava ja hyvin epämiellyttävä tunne. Koko elämisen perusta tuntui olevan epävarma. Heilumisessa oli hieman samaa kuin ankarassa merenkäynnissä juuri silloin kun meritauti on puhkeamassa ja sen tuntee tulevan ja sen voi ennakoida olevan tosi kiusallinen. Pahiten olen meritaudista kärsinyt Pohjois-Atlantilla laivamatkalla Norjan Bergenistä Färseiden kautta Islantiin.

Kauaa Tokion järjestys ei kestänyt. Sen verran iso se oli, että paikallislehdet kertoivat järjestyksestä.

Ennakkoluuloista vielä vähän. Kierrettiin Siperiaa pitkin ja poikin Novosibirskin, Irkutskin, Bratskin ja Baikaljärven tienoilla. Loppuillallisilla kysyin matkatovereilta, kuinka monella miehellä

oli mukanaan pitkät kalsarit. Kaikki muut nostivat kätensä, minä myös, paitsi yksi. Hän oli jo aiemmin käynyt Siperiassa ja tiesi kesän kuumuuden. Kolmekymmentä astetta taisi mittari näyttää lähes koko ajan, plussaa siis, paitsi Baikalin rannoilla. Ennakkolulot Siperiasta ja sen armottomasta kylmyydestä olivat kovat.

*Kylän kohoralla komiasti, vaikka mettällä vähän kompuroottooki.
Pohjalainen sanonta*

Lapset seurasivat keskittyneesti, kun opettaja lauloi ja vanhempi mies soitti tangoa. Ollaan Argentiinassa, haikean ja tulisen tangon kotimassa.

Tangoja Buenos Airesissa lasten kanssa

Erikoisista tapahtumista kannattaa kertoa ainakin Buenos Airesin taitelijakaupunginosasta. Erikoisen värisiä ja mallisia taloja. Seinillä reiliefejä ja muita kuvia tangon tanssijoista. Niinpä kun alkoi kuulua tagon säveliä oli ääntä kohti mentävä.

Aukean laidalla oli pieni puinen lava. Vanha iättömän näköinen mies soitteli sikäläisellä haitarillaan bandoneonilla haikeaa argentiinalaista tangoa, muuta ääntä ei kuulunut. Sitten näkyi. Katua pitkin käveli pienten alakoululaisten tai esikoululaisten ryhmä, pääosin tyttöjä siisteissä koulumekoissaan. Tulivat opettajan johdolla käsikädessä parinsa kanssa. Ei mitään hämminkiä, ei poiskirmaisuja, ei nurinaa.

Lapset asettuivat rauhallisesti lavan ympärille kadulle istumaan. Opettaja meni soittajan viereen. Alkoi uusia tango. Vanha mies soitti. Nuori naisopettaja lauloi. Molempien ääni oli niin voimakas, että vahvistinta ei tarvinnut. Se tango meni luihin ja ytimiin, melankolia ja kaiho huokui. Lapset istuivat totisina paikoillaan. Ei ollut yhtään, että joku olisi halunnut pois tai että ei olisi jaksanut istua paikoillaan.

Se oli hetki, joka jäi mieleen.

Toinen tango oli samantyyppinen. Sitten soitto loppui. Mies kumarsi yleisölleen, otti soittimensa ja pienen taitettavan tuolin ja lähti. Oppilaat nousivat ylös, asettuivat taas parijonoon ja kävelivät pois opettajansa johdolla.

Siinä tuntui, että aika pysähtyi. Sen kokemuksen jälkeen oli vaikea palata kaupungin keskustaani liikenteen ja ihmisten vilinään.

Positiivisiä hetkiä matkoilta jää mieleen enemmän kuin negatiivisia. Mutta kyllä minua kiusasi ne Grönlandin juopottelevat naiset ja miehet. Ylihumalainen ja hieman ylilevä nainen ehdottamassa mukana olleelle suomalaisille pappismiehelle, että Lets make love ja vetää kohti suurta vuokrakasarmia ja omaa kämpppäänsä. Pappi ei lähtenyt, vaikka pelkäsi kyllä että naisen seurueessa olleet miehet suuttuvat, jos ei muka kelpaa.

Vastakohta oli valtava verrattuna Färsaarten elämään. Siellä oman kansan kulttuuri kukoistaa, omaa kieltä vaalitaan, sanomalehtiä on useita ja kirjailijoita ja runoilijoita pilvin pimein, vaikka on vain pieni kansa. Färiillä arvostetaan omaa kulttuuria ja halutaan se säilyttää. Niinhän se on Islannissakin. Niin ja Ahvenanmaalla.

Rauhanmarssilla itäisessä Saksassa liian tiukka tahti

Aikoinaan kiertelin Itä-Saksassa suomalaisen lehtimiesretkueen mukana. Oli hulppeaa menoa. Välillä oli poliisisaattua johtamassa meidän kolmea Volga. Mentiin Itämeren rauhanviikolle Rostockiin. Kummasti vaan siellä kävellessä ikivanhat saksan kielen sanat muistuiivat mieleen. Mutta se rauhanmarssi. Minua todella hirvitti, kun kerrottiin jostain rauta- ja hiilitehtaalta tulevista työläisistä. Marssivat lekat olalla ja hyvin prässätyissä haalareissa samaa tiukkaa ja täsmällistä paraatimassia kuin muutama vuosikymmen aiemmin Hitlerin joukot olivat marssimaan. Siinä tunsin, että rauha on tästä rauhanviikon marssista kaukana.

DDR:ssä kiertely oli kyllä sikäli mukavaa, että kun oltiin valtion vieraita, meitä käytettiin kuuluissa ravintoloissa ja päästiin maistamaan maailman herkkuja. Oudolta tuntui kyllä sekin, että meille matkalaisille jaettiin lentokentällä DDR:n rahaa, taisi olla sata Itä-Saksan markkaa. Viisaammat sanoivat, että näin itäsakasalaiset toivovat myös heille tapahtuvan, kun tulevat Suomeen. En tiedä, onko jaettu.

DDR:n rajavartijat olivat luku sinänsä. Niin yrmyjä miehiä en ole muualla nähnyt. Maahan tulo ja sieltä lähtö aina pilaisivat tunnelman.

Olihan muuallakin tiukan tuntuisia rajavartijoita ja tullimiehiä. Kerran Puolan matkalla matkalaukku meni eri tietä. Se sitten tuli

liki vuorokauden myöhässä. Laukku piti henkilökohatisesti hakea Varsovan lentokentältä. Tiukkailmeinen tullimies tivaamaan, että mitä on laukussa. Minä että hieman vaihtovaatetta ja muuta normaalia. Onko huumeita, kyllä kysyi. Kielsin. Onko pornografisia lehtiä, äijä kysyi naama tiukkana. Minä että ei todella ole. Miksi ei, tullimies kysyi ja koko naama levisi hymyyn. Ehkä ne eivät niin pelottavia olleetkaan.

Amerikoissa maahantuloviranomainen tutki minun passia pitkään ja kysyi tiukkaan sävyyn, miksi passissa on Iranin, Libyan ja Venäjän viisumeita, miksi olen sellaisissa maissa käynyt. Kun sanoin, että olen journalisti, mies ojensi passin takaisin ja käske mennä eteenpäin.

Intia täytti ennakkoluulot. Kamalaa tungosta, hirmuinen liikenne. Delhin lentokentän lähistöllä aamulla viiden maissa iso määrä ihmisiä nukkumassa kadulla allaan vain pahvinpalanen. Intia itsessään on upea maa. Historia huimaa. Upeita rakennuksia. Mutta se tungos ja töniminen, ihmisiä lähes joka paikassa liikaa.

Tungosta peläten jätin Taj Mahalin katsomatta, mutta näin sentään liki yhtä kauniin Humayunsin hautamuistomerkin vuosilta 1565-72. Se on Delhissä eli helpommin saavutettavissa. Sopusuhtaisuus ja kauneus ovat sanelleet arkkitehtuurin.

*Pohojalaanen mياهوuskoe: Mennähän Ilimajoen
krouvihin, otetahan kalja, nojatahan tiskihin ja huuretahan salin
puolelle notta; "Paini ja pesäpallo on homojen lajit"
Pohjalaiskaskuja*

*Sarjassa surkeita paikkoja on listallani Araljärvi ykköstilalla.
Järven tuhoa leimaavat välinpitämättömyys, typeryyt, oman edun
tavoittelu ja täydellinen epäonnistuminen ja sen surkeat peittely-
yritykset*

Araljärven entiset kalastusalukset makaavat kuivalla maalla. Järven vesi on kadonnut ihmisten typeryyden ja pikavoittojen tavoittelun takia.

Surkean surkea Araljärvi

Surkeimman kuvan matkoistani taisi jättää käynti Araljärvellä. Järveä pidetään maailman suurimpana ihmisen aiheuttamana ympäristökatastrofina.

Kazakstanin ja Uzbekistanin välillä sijaitseva Aral oli aikoinaan maailman neljänneksi suurin järvi. Kazakstan kuului aiemmin Neuvostoliittoon. Nikita Hrutsev toi Amerikan matkan tuliaisina puuvillan viljelyn tärkeyden Neuvostoliittoon. Araljärveen tuovan jokien vesi kahlittiin ja johdettiin puuvillaviljelyksille. Puuvillaa saatiin ja sitä haluttiin aina enemmän, saatiin viisivuotissuunnitelma täyteen ja johtajille komeita

kunniamerkkejä. Aral ei sitä kestänyt. Vesi väheni. Rantaviiva vain pieneni. Matalimmat kohdat kohta kuivuivat. Järven pohjan suolakerrokset irtosivat tuulessa. Ihmiset sairastuivat. Käynti sairaalassa oli sokki, raajarikkoja, riukusääriä, kuolemaa tekeviä lapsia ja vanhuksia, lääkkeitä pulaa.

Hulluuden muistomerkkinä on asutuksen lähellä entisen suuren järven pohjalle jääneitä suuria kalastuslaivoja kuin henkeä haukkovia kaloja kuivalla maalla. Ympäristöasioita vähättelevien olisi syytä käydä katsomassa Araljärven nykytilaa.

Uusimmat satelliittikuvat kertovat karua kieltä: vettä on enää muutamissa matalemmissa paikoissa. Koko suuri järvi on kuollut.

Osani Araljärven kurjuudesta ehdin saada itsekin, mutta jo hieman ennen järvelle lentämistä. Kierrettiin Alma Ataa, siellähän on kuuluisa luistelurata, joka oli ainakin silloin maailman nopein, ennätyksiä murskattiin kun jään luisto oli hyvä ja ilmanpaine vähäisempi korkealla.

Jostain se pöpö tuli. Vei vatsan aivan kuralle ja jalat veteliksi. Vessassa oli pakko istua tuntitolkulla. Matkatoverit toivat minulle venäläistä suolalta maistuvaa vissyä (kun muutakaan ei ollut), sitä jota on vihertävässä pullossa. Parin pullon jälkeen sitä ei voinut juoda. Se etoi.

Kun yksi yö oli mennyt likimain vessan pönttöä ja lavuaaria täyttämällä lähdin kaupungille. Ilmoituksissa kerrottiin, että on alkamassa venäläis-amerikkalainen joku kokous. Missä USA siellä Cocis, ajattelin. Jano näet oli nestehukan takia kova. Löysin kokouspaikan, mutta ei ollut Coca colaa, ei mitään suolatonta juomaa. Se oli kamala tunne, se jano. Tiesin, että Cocis rauhoittaisi. Vaan ei löytynyt.

Ei siis ihme, että matkustin Alma Atasta Araljärvelle ikivanhan Antonov-pystynokkakoneen vessassa. Muusta matkaseurueesta ei voinut jäädä jälkeen. Oli pakko matkustaa muiden mukana.

No, sillä reissulla, menomatkalla, minä kyllä makasin europarlamentaarikko **Heidi Hautalan** päällä koko yön.

Muistoja, matkoja, matkamuistoja. Mikähän on sykähdyttävin. Koiraa Vietnamin, kissaa Pekingissä, valaanlihaa Grönlandissa. Etelämantereella kierros ja haaksirikko Eteläisellä jäämerellä, ja jäämeressä uinti. Vai yllätysvierailu iranilaiseen kotiin, jolloin perheen äidillä oli kiire pukeutua kaiken peittävään kaapuun, vai vierailu Mongolian ylätasangolla, jossa teevettä keitettiin hevosenlanta polttamalla. Miksi Huippuvuorilla ei saa liikkua ilman järeää asetta, ei edes iltapissalle. Kärkijoukkoon kuuluu myös Vattaja, siellä on Suomen upein hiekkaranta, ja Nuukuuren museo Laihiällä. Salaperäinen Pauanne pauhaa hiljaisuudellaan.

Bhutanin reissu vei osan sydäimestä, Potalan palatsin portaat pisti puuskuttamaan. Gambiassa musta mies tuli esittäytymään suomeksi: Olen Timo Ahtisaari.

Maailma on todella lavea.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi